

De begrafenispraak

In september 1947 bracht dominee Gerald Seddon van St. Frideswide in Roxton zijn jaarlijkse bezoek aan dominee Samuel Bott van St. Sody in Noord-Cornwall.

Ze zijn twee oude vrienden en deze vakantie met elkaar is het grootste genoegen dat ze kennen. Want dominee Bott kan zich weliswaar niet veroorloven om weg te gaan, maar gunt zichzelf een soort vakantie terwijl dominee Seddon bij hem logeert. Hij verruult zijn soutane, waarin hij anders altijd wordt gezien, voor een oude flanellen broek en een pullover, en hij onderneemt expedities om vogels te observeren op de kliffen. 's Avonds schaken ze. Ze zijn allebei eind vijftig, anglokatholiek, celibatair en verontrustend oprecht. Ze worden graag pastoor genoemd door hun gemeenteleden, maar ze hebben niet meer zoveel plezier in woordenwisselingen met protestanten als toen ze jong waren. Pastoor Bott is grijs, kort, dik en harig; hij heeft wel iets van een Schotse terriër en hij is niet populair in de gemeente van St. Sody. Pastoor Seddon heeft de halskwab-bige melancholie van een bloedhond; zijn leven is zwaarder en onaangenamer, maar zijn gemeenteleden waarderen hem.

Hij arriveert op tijd voor het avondeten en ze halen het schaakbord tevoorschijn zodra de maaltijd voorbij is. In Londen brengt hij zijn avonden door in clubs en missiehuizen, waardoor hij echt enorm uitkijkt naar deze ontspanning. En daardoor was hij een tikkeltje verongelijkt toen hij in 1947, op de avond waarop hij was gearriveerd, te horen kreeg dat hij het schaakbord moest opbergen.

‘Vanavond kan ik niet schaken,’ legde Bott uit. ‘Het spijt me zeer; ik moet een preek schrijven.’

Seddon trok zijn wenkbrauwen op. Het was regel dat Bott alle preken schreef voor het begin van de vakantie.

‘Het is een onverwachte preek. Ik heb geprobeerd hem vanmiddag te schrijven. Maar ik kon niets bedenken om te zeggen.’

‘Heel ongewoon,’ suggereerde Seddon onaardig.

‘Tja... het is een begrafenispreek...’

Bott liep naar zijn bureau en haalde de hoes van zijn schrijfmachine.

‘Het is niet eens een gewone begrafenis,’ klaagde hij. ‘Het is eigenlijk helemaal geen begrafenis. We kunnen de overledenen niet begraven. Ze zijn al begraven. Onder een klif...’

‘O? Pendizack Cove?’

Seddon had nooit veel tijd om de krant te lezen, maar hij herinnerde zich dit incident omdat het in de gemeente van zijn vriend was geweest. In de maand augustus had een reusachtig stuk klif het ineens begeven. Het was in een kleine baai gevallen, een paar kilometer bij het dorp St. Sody vandaan, en had een huis vernietigd dat daar ooit op een landtong aan de oostkant van de baai had gestaan. Iedereen in het huis was omgekomen.

‘Het was een mijn, hè?’ vroeg hij. ‘Een mijn die was aangespoeld in de grot achter het huis?’

‘Deels. Maar dat was maanden geleden, die mijn,’ zei Bott. ‘Dat was vorige winter. Hij is ontploft in de grot en leek geen schade te hebben aangericht. We dachten allemaal dat het huis mooi was ontsnapt. Het was een hotel, weet je. Vroeger was het een particulier huis, maar ze hebben het veranderd in een pension. De grot ligt pal onder de klif. De explosie moet de rots daarbinnen hebben verbrijzeld en een groot stuk van de klifwand hebben losgemaakt. Later zijn er scheuren gevonden boven op de klif, ongeveer honderd meter landinwaarts. Humphrey Bevin, de landmeter, je weet wel, woont in de buurt

van Falmouth, hoorde ervan en is een kijkje komen nemen. Hij hinkte op twee gedachten, dacht dat alles al beneden zou hebben gelegen als het ging vallen. Maar bij nader inzien schreef hij Siddal om te zeggen dat als die scheuren breder werden het huis zijns inziens niet veilig was en ze het beter konden verlaten. Het hotel was van Siddal. Hij heeft nooit geantwoord. Heeft er nooit iets aan gedaan. En nu ligt hij onder de klif.'

'Bedoel je dat ze allemaal nog steeds zijn bedolven?'

'Ze kunnen daar absoluut niet worden weggehaald. Je zou de plek moeten zien, die ken je niet meer terug. De baai is er niet meer. Niemand zou denken dat er ooit een huis met tuinen en stallen heeft gestaan. Dus nu moeten we een afschuwelijke ceremonie houden... De dienst in de kerk en de rest zo dicht bij hen als we maar kunnen komen... klauterend over de kliffen. Ik houd niet van zulke dingen, maar ik kan moeilijk weigeren, en we moeten hun voor zover mogelijk een christelijke uitvaart geven. We hadden het eerder kunnen doen, alleen waren er een tijdje plannen om te proberen hen daar weg te halen. Het is morgen. En als ik jou was, zou ik een dagje weggaan. De hele pers zal er wel zijn, en auto's vol toeristen... En ik word geacht erover te preken!'

Bott richtte zich op zijn schrijfmachine. Hij typte zijn preken altijd omdat zijn handschrift zo slecht was dat hij het niet kon lezen. Hij kon ook niet altijd lezen wat hij had getypt, want daar was hij ook niet bedreven in. Hij zette een q boven aan de bladzij, herstelde zich, trok de cijfertoets uit en zette er een r neer. Vervolgens trok hij de hoofdlettertoets uit en maakte hij de eerste kop:

EENNATUURAMP

Daarna bleef het twintig minuten stil. Seddon installeerde zich met een schaakprobleem. De goedkope wekker op de schoorsteenmantel tikte haastig.

Bott tekende plaatjes op zijn vloeipapier. Eerst tekende hij een dolfijn. Toen tekende hij wat gewelfde kapitelen van pilaren. En toen tekende hij Pendizack Point, die uitstak in zee.

Die kaap was er nog steeds. Hij lag aan de andere kant van de baai. Hij was er al honderden, misschien al duizenden jaren. Maar de chaos van neergevallen keien en rotsblokken, de nieuwe ruwe klifwand aan de oostkant was er pas een maand. Die had hij niet kunnen tekenen, die kon hij niet eens aanvaarden als iets wat überhaupt een vorm had.

Die wirwar van stenen wachtte hem nu al wekenlang op aan het eind van al zijn gedachten, blokkeerde ze met een soort huiverende schok, zoals de weg was geblokkeerd op de avond waarop hij naar beneden was gerend om te zien wat er was gebeurd. Want hij, het hele dorp, had het donderende geraas van de neervallende klif gehoord. Terwijl ze door de velden renden, kwam hij mensen tegen die riepen dat het Pendizack Hotel 'weg' was. Hij verwachtte een ruïne, herrie, verwarring, geschreeuw, lijken te zullen aantreffen – alle gruwelen behalve dat wat hij had aangetroffen.

Er hing een verstikkende stofsluier waar ze op stuitten toen ze van de heuvel bij de kliffen kwamen, en ze konden weinig zien. De oprijlaan naar het hotel dook in steile haarspeldbochten naast een klein ravijn tussen bomen en struiken door naar beneden. Door de stilte beneden hield hij zijn hart al vast voordat hij de tweede bocht omging en tegen een rotsblok op rende. Een heuvel verhief zich voor hem. De weg naar beneden was er niet meer.

Eerst dacht hij dat het een barrière van losse rotsblokken was en probeerde hij eroverheen te klauteren. Maar ten slotte werd hij teruggedreven door omvallende, wegglijdende keien, en toen hij de oprijlaan weer op ging, nam hij een zijpad, een kleine tunnel door rododendrons, die hem naar de open klif voerde. Daar, in het maanlicht, nog steeds wazig door het stof, zag hij wat er was gebeurd. De neergevallen klif had de

hele baai gevuld. Er was geen spoor over van het huis, van het verhoogde stuk land waarop het had gestaan of van iets anders wat daar was geweest.

Het tij kabbelde al vriendelijk om de pas gevallen rotsblokken heen alsof ze er altijd waren geweest. De kustlijn had een nieuwe vorm aangenomen en de kliffen bezaten weer hun oeroude, rustige soliditeit.

Hij zuchtte, streepde zijn eerste kop door en tikte een nieuwe:

WEES STIL ENWEET DAT IK GOD BEN

‘Je schiet niet erg op,’ merkte Seddon op.

‘Ik was bang,’ zei Bott.

Hij schreef: *Overvallen door dedood*. En voegde eraan toe: ‘Ik ben nog steeds bang.’

‘Het is niets vergeleken met Noord-Londen in ’41, zou ik denken,’ zei Seddon.

‘Dat weet ik.’

Bott stond op en liep naar het raam. Het was een mooie avond met een opstekende wind. Hij zag de bomen wuiven om de kerktoren, een donkere, bewegende massa tegen een hemel zonder sterren. Weldra zouden de bladeren eraf worden geblazen en her en der op de graven liggen tot ze verrot waren en tot stof waren vergaan. De kale takken zouden tijdens de winterstormen om de kerk zwiepen, wachtend tot het tijd was voor nieuwe blaadjes. Week na week en maand na maand zou deze herinnerde zomeravond verder wegglijpen in het verleden. Hij voelde zich zekerder van de toekomst. Niets is zeker, dacht hij, maar de lente staat vast.

‘De overlevenden,’ zei hij, ‘kwamen hierheen. Ze kwamen hierheen op zoek naar onderdak, die eerste avond.’

‘Waren er overlevenden?’

‘O ja. Ze kwamen hierheen en ze praatten. Ze hebben hier

de hele nacht zitten praten. Je weet hoe mensen praten als ze net een schok hebben meegemaakt. Ze zeggen dingen die ze op geen enkel ander moment zouden zeggen. Ze zeiden de meest verbazingwekkende dingen. Ze vertelden me hoe ze waren ontsnapt... Ze vertelden me veel te veel. Ik wilde dat ze dat niet hadden gedaan.'

'Hoe zijn ze ontsnapt?'

'Ik weet absoluut niet wat ik erover moet zeggen,' zei Bott, die bij het raam vandaan draaide. 'Ik weet niet wat ik ervan moet denken. Ze hebben heel veel verteld, maar ze hebben natuurlijk niet alles verteld. Niemand zal ooit de hele waarheid kennen. Maar wat ze me hebben verteld...'

Hij liep naar de haard en ging in een stoel tegenover Seddon zitten.

'Moet je horen,' zei hij. 'Kijk eens wat jij ervan denkt...'

ZATERDAG

I

Brief van lady Gifford aan mevrouw Siddal

*The Old House
Queen's Walk
Chelsea
13 augustus 1947*

Geachte mevrouw Siddal,

Ik had u eerder moeten schrijven om u te zeggen hoezeer we allemaal uitkijken naar onze vakantie in Pendizack. Maar het ging in het voorjaar, toen mijn man de kamers reserveerde, niet zo goed met me en het was me verboden om brieven te schrijven. Nu gaat het veel beter. Artsen slijpen hun messen, hebben beloofd me in de herfst k erngezond te maken.

We arriveren op zaterdag de zestiende. De kinderen komen per trein en moeten door een auto worden afgehaald – daar zal de secretaresse van mijn man over schrijven, welke trein en welk station etc. Ik kom met mijn man met de auto en we hopen tussen theetijd en het avondeten te arriveren. Indien we echter worden opgehouden, wilt u er dan alstublieft voor zorgen dat de kinderen vr og naar bed gaan? Ze zullen moe en opgewonden zijn na hun reis.

Onze gemeenschappelijke vriendin Sibyl Avery heeft me heel veel verteld over Pendizack en hoe heerlijk het er is. Zo-veel fijner dan een gewoon hotel, vooral voor de kinderen. Ze zegt dat u een paar jongens hebt, maar ze kan zich niet meer herinneren hoe oud ze zijn. Als ze nog in de kinderkamer

zitten, kunnen Michael en Luke misschien met hen eten, aangezien ze nogal luidruchtig kunnen zijn in de eetkamer, en helaas zal ik mijn meeste maaltijden boven moeten gebruiken, waardoor ik geen toezicht op hen kan houden. Zal dat erg bezwaarlijk zijn? Mijn man kan de dienbladen natuurlijk naar boven brengen. Ik vind het vreselijk om anderen tot last te zijn. Maar mijn arts staat gewoon op rust tijdens de maaltijden – ik krijg vreselijke indigestie en hij denkt dat het komt doordat mijn geest te actief is, ik dénk en práát te veel tijdens het eten, waardoor het werkelijk beter is om alleen te eten.

Sibyl heeft me verteld dat u een eigen boerderij hebt, waardoor het vrij eenvoudig moet zijn om voor mijn dieet te zorgen. In een gewoon hotel is dat moeilijk; men doet geen extra moeite voor een zieke. Het stelt werkelijk niet veel voor, maar ik zal gewoon neerpennen (a) wat ik van mijn dokter wél mag eten en (b) wat ik níét mag eten.

a. Gevogelte, wild, vérs vlees van de slager, lever, niertjes, zwezerik etc., spek, tong, ham, verse groente, groene salades, verse eieren, melk, boter etc. Dus u ziet dat er genoeg keus is.

b. Worst, dubbel gegaard vlees, margarine en níéts uit blik, d.w.z. geen eipoeder, gedroogde melk etc., en géén cornedbeef.

Ik zal niet uitweiden over de saaie details. Mijn stofwisseling is na de geboorte van Caroline gewoon nooit meer in orde gekomen en de beste specialisten lijken maar niet te kunnen ontdekken wat me precies mankeert. Dat zou ik niet zo erg vinden als het niet zo vervéld was. Ik vind het vreselijk om moeilijk te zijn, en je kunt niet ziek zijn zonder anderen last te bezorgen. Maar ik weet dat u het zult begrijpen. Sibyl heeft

me verteld dat u een geweldige vrouw bent en fantastisch voor uw gasten zorgt. Ze is ervan overtuigd dat ik een ander mens zal zijn na een week in Pendizack. En er is nog een reden om me boven te laten eten: in deze zwarte tijden kunt u uiteraard niet iedereen het voedsel voorzetten dat ik moet hebben, dus misschien hebt u liever dat andere gasten niet zien wat ik krijg. De mensen zijn soms zo egocentrisch en onattent.

Ik bewonder u echt dat u deze manier hebt gevonden om uw prachtige oude huis te behouden. Wij hebben ons landhuis in Suffolk moeten opgeven. Geen personeel! Alle ruimte en verfijning lijken uit het leven te zijn verdwenen, vindt u ook niet?

O, en hebt u bezwaar tegen een poes? Hebe wil die van haar beslist meebrengen en ik had het hart niet om nee te zeggen. Ik ben bang dat ik mijn gezin verwen, maar dat zult u wel begrijpen, want Sybil heeft u vast mijn rare, treurige verhaaltje verteld! Geen baby's meer na Caroline, terwijl ik er wel tien had willen hebben! Maar ik moest er niet aan denken dat Caroline enig kind zou blijven, dus moesten er een zusje en twee broertjes gezocht worden tussen de arme, ongewenste baby's op aarde, en ik vind altijd dat ik méér dan een moeder voor hen moet zijn om die eerste, vreselijke tegenslag goed te maken. Hebe is tien, en de jongens (een tweeling) zijn acht.

Ik zie dat ik niets heb gezegd over vis. Ik mag alles hebben behalve gerookte haring, maar ik geloof niet dat schol goed bij me valt, en schelvis evenmin, of die moet in veel boter zijn gebakken. Krab en kreeft zijn niet *verboden*, wat heel mooi uitkomt, want daar zult u wel meer dan genoeg van hebben en er zijn heel veel mensen die dat niet kunnen eten.

Het zal enig zijn om u te ontmoeten. Ik zal erop staan dat u niet de hele tijd een geweldige huishoudster zult zijn, maar af en toe ook wat tijd overhebt om eens lekker met me te roddelen, want ik geloof dat we veel gemeenschappelijke vrienden hebben.